

Obdelovanje sončnic.

(Odgovor na vprašanje poslednjega lista).

Akoravno je že dve sto let pretéklo, kar je bila sončnica ali sončna cvetlica (Sonnenblume, helianthus annuus) iz Amerike v naš del sveta zanešena, in akoravno se je po vertih vsajena dobro sponašala, se je kmetovavci vendar niso kaj poprijeli, posebno zato ker je pretežavno seme lušiti, kar se pa zgoditi mora, predin se olje iz nje preša, sicer lušine veliko olja na-se potegnejo. Luši se z zobmi ali persti, kadar je seme na soncu ali na zraku dobro posušeno bilo, pa nikdar ne v peči, de olje žaltovo ne postane. Na Nemškim lušijo seme tudi na malnu (Dinkelgerbmühle), pa ta naprava je predraga in sitna.

Dva vagana semena dasta le en vagan izlušeniga, ki 60 funtov tehta in 30 funtov naržlahnejšiga olja za jed da. Za jed se seme merzlo preša; za svečavo pa naj se razmučkano seme nekoliko z vodo poškropi in pogreje. Neizlušeniga semena vagán vaga 45 do 50 funtov, ki da 10 do 15 funtov olja.

Sončnici se nar bolj prileže močna, vlažna in ilovnata zemlja. Seme se kot turšica v verste sadi, precej delječ saksebi; čas sejansa je okoli sv. Jurja, nar pozneje pa o trijaci. Po dve zerni se položite v eno jamo. Kadar nekoliko odraste, se okoplje in osipa. Na prahi se tudi dobro ponaša. Popolnoma posušene sončnice se omlatijo, zernje se potem scisti in preveja — in potem (kakor je gori rečeno bilo) izlušeno preša, kakor druge oljnate semena.

Vredništvo.

Pomoč zoper repne gosence.

Gospod A. so nam iz spodnjiga Štajarja pisali, de naj oznamimo v Novicah, de zoper repne gosence ni gotovšiga pomočka kakor je tale:

„Vzemi navadne (kresivne) góbe, nar boljši orehoviga lesa, pojdi proti večeru na njivo in pomeči sèmtertje prižganih kosčikov imenovane góbe. Več ko taci kosčikov po njivi pomečeš, boljši je — zakaj še tisto noč bojo gosence zapustile njivo in se na bližnjo podale, kjer se jim pa mora ravno taka napraviti.“

Iz serca želimo, de bi nasvetovana pomoč gotova bila.

Iz Dunaja.

Ljubi domorodci! Jez sim Vam mnogo veselih novic iz Dunaja že pisal; zdaj Vam moram pa tudi eno žalostno oznaniti, pa le za to, de bote pravico zvedili in se ne po tistih vedežih ravnali, kateri vsako reč povikšajo.

Prekucije létašnjiga léta so sicer z raznimi naslédkmi obdane; nar neprijetniši so pa ti, de rokodelstvo in fabrike zavoljo pomanjkanja kupčevanja veliko škodo terpe in torej rokodelcam navadniga dela ne morejo dajati. Zato je tukaj na Dunaji in v širokim okrožji veliko ljudi brez dela in brez zaslužka pohajkvalo in k temu kardelo se jih je tudi iz ptujih krajev veliko postopačev pridružilo, posebno mesca veliciga travna, ki so se jih Dunajčanje za svoje politiško premagovanje poslužili. Od tega časa so začeli glave po koncu nositi, mislijoči, de so oni podpora deržave. Vladarstvo prepričano, de iz lenobe vse hudo izvira, preskerbi po očetovsko, de to ljudstvo delo in potrebni zaslužek zadobi, ter jih na mnogih krajih okoli Dunaja na razne dela razpartiti veli in jim ob tednu primerjeni zaslužek plačuje.

Pa pogledjte kaj se zgodi! Veliko tisuč (tavžent) ljudi se je imenovanim delam podverglo, in ni bilo moč tako na tanjko nanje paziti, de bi se ne bila kaka napaka godila. Velikose jih je dalo k delu zaznamvati, zjutraj so se prikazali, potlej so se pa po različnih potih odtegnili in so na večer zopet pri podpisu pričjoči bili — brez de bi bili kaj čez dan storili. Drugi so pa sicer pri delu ostali, pa vendar niso nič delali — razun nesramnih gerdobij, po katerih se Bog žali. Takó so ob tednu po deset do petnajst tavžent goldinarjev potegnili, storjeno delo pa je bilo komej eno četertinko tega denarja vredno.

Vsak dobro spozná, de take ravnave niso za občno korist; napčno je toliko denarja potrositi, de se lenoba godi in gerdobija rodi, zato se je moglo ti nespodobnosti v okom priti. Tačasno ministerstvo, namreč gosp. minister občinskih del, je ukazal, de naj se dnínsko plačilo tako pomanjša, de bodo ženske in otroci pod petnajstimi léti na dan le po petnajst krajcerjev dobivali, popred so pa po dvajset iméli. To plačilo se je pričelo 22. tega mesca, ali kaj storé gerduni? Precej prvi dan 22. t. m. jih je privrela velika množica delavcov v mesto na velki terg in so se začeli groziti, de to ni pravica, de se jim plačilo krajša. Soseskni stražniki (žandarji) so jih gerdune vračvali, pa nič ni pomagalo, zato se je narodna straža pešcov in konjikov na noge postavila, de so razsajavce iz mesta v predmestja izgnali in tako pokoj storili. Drugo jutro so jéli gerdobe zopet razgrajati, so eniga žandarja, kateri je čez nje pomerkaval, močno nakresali, de je imel veliko ran po glavi in so se vzdignili, de bi bili v celih trumah v mesto pergromeli. Narodna straža se jim na proti podá, in kader pride do zgornjiga kolodvora, so jeli delavci na njo streljati in tako so se vdarili, de je bilo joj. Narodna straža je na razbojvavee vdarila, de se je poznalo, 6 mož je koj mertvih obležalo, 54 mož in 10 ženskih je bilo pa ranjenih, de so jih v bolenišnice peljali. Več del so mladi ljudje od 20 do 30 lét. Od žandarjev je pa 13 mož ranjenih in dva med njimi imata hude žlake.

Ministerstvo je prevzelo na se dolžnost, za mir in pokoj s pomočjo narodne straže skerbeti, in tako je kmalo vse potihnilo. Pričelo se je tudi oostro spraševanje, kdo de je vsiga tega kriv, ker se misliti more, de so brezdušni šuntarji neumno delavno ljudstvo podpirjali, de bi se zopet kak punt začel in tako pot zaperla, ktera se je po dohodu svitliga Cesarja za vgotavljenje važnih postav odperla. Ali zdaj jim je zajic pot pretékel, močno so obupali, glave med pleča stiskajo in plašno spod klobuka škerlejo, ker vidijo, de so se verli Dunajski mestnjani silnimu razujzdanju sami na proti postavili. Tudi prostost mora imeti svoje meje, de ne šine na pot razujzdanosti, ktera nobenih postav ne pozná.

Marsikteri bravic Novic je že prašal, kakó je le to, de se nam od kmetijskih reči, tlake desetine in gosposkiniga davka nič ne pové — ali za to nima nihče nič skerbí? — Kaj pa de! — Perva skerb tukajšnjiga zbora je bila te prašanja pretresovati, in štiri tedne se že le od tih reči v zboru pomenkujejo, sklep pa dosihmal še ni storjen. ¹⁾ Vse pisati, kar ta ali uni poslanec misli in govori, bi bilo preveč in je tudi nepotrebno zato, ker bi se Vam le glave zmešale in bi se more biti kaka napčnost obudila — kader bo pa enkrat sklep storjen, Vam ga bomo v Novicah na tanjko povedali z vsimi zadevki in nasledki. ²⁾ To le vam pa že zdaj za gotovo oznamim, de po celim Cesarstvu bo vsa zavesa med grajšinami in med kmeti nehala, le to je nar težavniši razločiti, kakó bi se škoda grajšinam povernila, ki jo bodo po zgubi vsih dozdanjih

¹⁾ Zdej pa je že, pogledj razglas današnjiga lista.

²⁾ Nam bo práv pe volji.

Vredništvo.